

Etologistudie

Etologi betyder läran om djurs beteenden och är något som är nödvändigt att känna till för att ge djur i fångenskap möjligheten att uttrycka sina naturliga beteenden. Det är även viktigt för att underlätta inläring av olika moment hos djuren.

Ett exempel då det är viktigt att göra en grundlig studie av djurens naturliga beteenden är framförallt inom köttproduktionen. Ska man ta fram t.ex. nya dricknipplar för slaktsvin så är det viktigt att veta hur och var grisar söker efter vatten. För ett mänskligt öga så skulle det kanske vara rimligt att sätta en dricknippel på ca 1 meters höjd, för oss verkar det vara en bekväm drickställning för en gris. Efter etologistudier så visade det sig dock att grisar söker vatten på marken och ca 40-50 cm över den, så hade man då hängt dricknipplarna på 1 meters höjd så hade grisarna inte hittat den. När man utnyttjar kunskaperna som man får genom etologistudier så kallas det för tillämpad etologi.

För våra sällskapsdjur så finns det ofta mycket skrivet i litteraturen om hur de lever i sin ursprungsmiljö och det kan där vara lättare att tillgodose djurets naturliga beteende. Ett exempel på sällskapsdjur är gerbilen (även kallad ökenråtta) som i det fria gräver gångar under marken som de lever i, om vi då sätter dem i en bur utan möjlighet att gräva så kommer de så småningom att utveckla stereotypa beteenden. Med stereotypa beteenden avser man beteenden som ska ersätta bristen som djuret känner för att den inte kan utföra sitt naturliga behov, för en gerbil skulle detta kunna uttrycka sig genom att den frenetiskt försöker gräva sig igenom botten på buren, fast det inte är möjligt. Andra exempel på stereotypa beteenden är krubbitning hos häst, vägning hos t.ex. elefanter och gallernagning hos kaniner och gnagare. Därför är det viktigt att berika djurets levnadsmiljö och aktivera det på rätt sätt utifrån djurets etologiska grund. Tips på aktivering och berikning kan du läsa om i SBS informationsmaterial om detta ämne som finns på hemsidan.

Följande övning lämpar sig kanske bäst för de lite äldre barnen/ungdomarna, men kan även vara rolig för de lite yngre, även om de kanske inte helt förstår poängen med uppgiften.

Dokumentet nedan är ett exempel på etogram (formulär för en etologistudie) för ko, du kan enkelt göra en liknande för något annat djurslag. För den här övningen behöver barnen varsin utskrift av dokumentet nedan samt en penna och en klocka/tidtagarur. Barnen ska välja ut varsin ko i ladugården och under 10 minuter studera vad den gör, på varje hel minut så ska de kryssa i en av rutorna i etogramet. De olika beteendena har olika prioritet: om t.ex. en ko står och äter samtidigt så är det rutan för äter som man ska kryssa i, för det beteendet har högre prioritet än att ko står.

I övningen nedan så ska barnen bara sitta 2*10 min, men för en vetenskaplig beteendestudie så sitter man självklart mycket längre tid och vid fler tillfällen. Men det här är en bra chans för barnen att sitta ned lugnt och tyst i ladugården och bara kolla vad kor egentligen gör, viktigt är att varken barnen eller något annat stör korna just när de studerar dem.

Det finns otroligt mycket intressant och roligt att läsa inom etologi, vill du läsa mer så finns det en lättläst bok på svenska som Per Jensen har gett ut; Djurens beteende – och orsakerna till det, ISBN: 9789127357204

Etogram Ko

Datum:
Ko nummer:

Morgon Klockan:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Äta										
Idissla										
Dricka										
Social kontakt										
Gå/Stå										
Ligga										
Övrigt										

Kväll Klockan:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Äta										
Idissla										
Dricka										
Social kontakt										
Gå/Stå										
Ligga										
Övrigt										

Äta: Kon tar upp föda (hö, ensilage, spannmål m.m.) med munnen och tuggar på den.

Idissla: Kon står/går/ligger och tuggar, utan att stoppa in ny föda i munnen.

Dricka: Kon rör vattnen med munnen.

Social kontakt: Kon har närbkontakt med en annan ko/kalv, råmar eller liknande.

Gå/stå: Kon står helt stilla och gör ingenting eller så går hon.

Ligga: Kon ligger ner, utan att idissla.

Övrigt: Alla beteenden som inte passar in under ovannämnda beteenden t.ex. klia sig.

OBS. Tänk på att ni bara får fylla i ett kryss per tillfälle! Om kon ligger ner och idisslar, så är det idisslar ni ska kryssa i, för det har högre prioritet än att ligga ner. Beteendena ovan är ordnade i prioritetsordning.